

ΟΤΔΒΛΒ III.

1. ΜΕΛΚΙΑ ΣΤΑΤΥΙ Η ΖΑΜΒΤΚΗ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΣΟΠΩΤΟΥ.

Κατά την έξοδον τοῦ ΙΗ' καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ἤμαζεν ἐν Πελοποννήσῳ ἡ Ἑλληνικὴ Σχολὴ Σοπιωτοῦ, περὶ ἧς ἔχομεν ἰδίαν σύντομον προηματίαν τοῦ κ. Γ. Παπανδρέου¹⁾).

Ἡ σχολὴ αὕτη ἐκέκτητο καὶ πλουσίαν ἄλλοτε βιβλιοθήκην, ἧς ὀλίγα τινὰ λείψανα σφύζονται μέχρι σήμερον. Κατὰ μῆνα Αὐγουστον φθίνοντα τοῦ 1904 ἐξήτασα τὰ λείψανα ταῦτα βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τῶν φίλων συναδέλφων κ. κ. Ἀριστοβούλου Φασίου καὶ Θεοδώρου Ἀθανασοπούλου, φιλολόγων, καὶ μεταξὺ τῶν ἐντύπων ἠτύχησα νάνεῦρω καὶ ἐξ χειρογράφων κώδικας²⁾, ὧν τὴν περιγραφὴν κατὰ τὸ ὑπ' ἐμοῦ καθιερωμένον σύστημα³⁾ παρέχω κατωτέρω.

Μετ' ἰδιαιτέρας προσοχῆς, καθ' ἃ ἄλλως τε καὶ ἐν πάσαις ταῖς λοιπαῖς ἀναγραφαῖς μου χειρογράφων κώδικων, περιγράφω τὰ καλούμενα μαθηματικά, διότι ἐξ αὐτῶν κάλλιστα τὰ φορῶντα εἰς τὰ ζητήματα τῶν ἐν τοῖς σχολείοις διδασκομένων κειμένων, τὸν τρόπον τῆς ἐρμηνείας αὐτῶν καὶ τὰ λοιπὰ σχολικὰ καὶ διδασκτικὰ πράγματα τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρα-

1) Γ. Παπανδρέου, Περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου Σοπιωτοῦ τῶν Καλαβρῶτων. Ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος. Τόμ. Δ', σελ. 282—285. Ἐπανορθώσεις καὶ συμπληρώσεις εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Παπανδρέου ἐπὶ τῇ βάσει μάλιστα νέων πηγῶν θὰ ἐπιφέρω προσεχῶς ἐν καιρῷ.

2) Πρβλ. Νίκου Α. Βέη, Ἐκθεσις παλαιογραφικῆς καὶ ἱστοριοδιφικῆς ἐκδρομῆς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Καλαβρῶτων. Ἐν τοῖς „Παναθηναίοις“ τόμ. Θ' (1904—1905), σελ. 240.

3) Πρβλ. Νίκου Α. Βέη, Κατάλογος τῶν χειρογράφων κώδικων τῆς ἐν Ἀροανείᾳ μονῆς τῶν Ἁγίων Θεοδώρων. [Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς Ἐπιτηρίδος τοῦ Παρνασσοῦ Θ' ἔτους]. Ἐν Ἀθήναις 1906, σ. 5 κ. ἔ. — Κλ. κλ. κλ. . . .

τίας, κάλλιστα δύνανται νὰ διασαφηρισθῶσι¹⁾. Ἐκ τῶν κατωτέρω ὑπ' ἀριθ. 1 καὶ 4 μαθηματαρίων βλέπομεν πόσον τὰ βυζαντιὰ κείμενα κατὰ τὴν ΙΗ' αἰῶνα ἐχρησιμοποιοῦντο ὡς διδακτικαὶ ὕλαι.

Ἐν τέλει φητέον, ὅτι τὰ χειρόγραφα τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς Σοπωτοῦ δὲν ἔφερον ἀριθμοὺς κατατάξεως. Οὗτοι ἐδόθησαν εἰς αὐτὰ ὑπ' ἐμοῦ σημειωθέντες ἐν δελτοῖς, αὐτὰ ἐπεκόλλησα κατὰ τὴν ῥάχιν τῶν κωδίκων.

1.

Χαρτ. σιλιπνός. Διαστ. 0,189×0,13. Αἰὼν XVIII. Φ. 210.

Μαθηματαρίον.

Περιέχει τὰς ἐξῆς ὕλας ἡμηνευμένας διὰ συνωνύμων:

1. (φ. 7α) Κανὼν τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ.
2. (φ. 18α) Κανὼν τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ.
3. (φ. 36β) Κοσμᾶ [μοναχοῦ] κανὼν τῶν Θεοφανείων.
4. (φ. 56α) Κανὼν τῶν Βαῖων.
5. (φ. 65α) Κανόνες τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος.
6. (φ. 88α) Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ κανὼν τῆς Ἀναστάσεως.
7. (φ. 92β) Κοσμᾶ μοναχοῦ κανὼν τῆς πεντηκοστῆς.
8. (φ. 93α) Ἰωάννου Ἀρχλαῦ κανὼν λαμβικὸς εἰς τὴν πεντηκοστήν.
Ἐν τέλει, φ. 103β, ἐν πιστῶ ἀντιγράφῳ τάδε: $\overline{\alpha\psi\gamma\alpha\varphi}$. μαρτι" ἡμέρα παρασκευῆ: | χρηστῶν ἀπάντων χριστός ἀρχή | καὶ τέλος.
9. (φ. 104α) Γρηγορίου Θεολόγου ἐπιστολὴ πρὸς Σέλευκον Ἐπὶ κεφαλῆς, κατὰ πιστὸν ἀντίγραφον, τάδε: $\overline{\alpha\psi\gamma\varphi}$ μαῖω κε^η: —
10. (φ. 124α) Γρηγορίε Θεολόγον περὶ τῶν τοῦ βίου ὁδῶν.
11. (φ. 132α) Γρηγορίε Θεολόγου γνωμικὰ δίστιχα.
12. (φ. 141α) Γρηγορίε Θεολόγου γνωμικὰ τετράστιχα.
13. (φ. 158α) Ἀββᾶ Νείλου νοῦθρῆσαι.
14. (φ. 180α) Ἀγαπητοῦ Διακόνου κεφάλαια πρὸς Ἰουσι-
ριανὸν.

Ἐν τῇ ἀνω ῥα τοῦ φ. 7α κατὰ πιστὸν ἀντίγραφον τάδε: „κτῆμα καὶ τόδε, τῆς τῆ Σωποτῆ σχολῆς.

Καὶ κάτωθεν αὐτῶν ἐν μέσῳ ἐπιτίτλου κοσμήματος: $\overline{\alpha\psi\gamma\varphi}$: νοεμβρί" ἐε^η.

Ἐν τέλει τοῦ κειμένου, φ. 209α, . . . $\overline{\alpha\psi\gamma\beta\theta\omega\zeta}$: —

1) Πρὸβλ. Νίκου Α. Βέη, Ἐκθῆσις παλαιογραφικῶν καὶ τεχνικῶν ἐρευνῶν ἐν ταῖς μοναῖς τῶν Μετεώρων κατὰ τὰ ἔτη 1908 καὶ 1909. Ἀθήνησι 1910, σ. 22.

Ἐν φ. 6β γέγραπται καταλογάδην τὸ ἀλόλουθον ἔμμετρον¹⁾ πιστῶς ἔνταῦθα μεταγραφόμενον:

„τόν δακτύλοις γράψαντα, τόν κεκτημένον
τόν ἀναγινώσκον|τα, μετ' εὐλαβείας
φύλαττε τῆς τρεῖς ᾧ τριάς παναγιά:~
κ' ν' ζ' 'ν' 'τ' 'ν' 'ς'²⁾. | Γραφόμενος.

Καὶ ἔπεται: Ἀργυρί“ (Ἱερόπ³⁾): Ἐπὶ δὲ τοῦ παραφύλλου τοῦ συνε-
συχωμένου τῆ πινακίδι πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ κώδικος ἀναγινώσκωμεν κατὰ
πιστὸν ἀντίγραφον τάδε:

ἅ μὲν γέγραφας
ᾧ μωσῶν θιασῶτα
ἐνταῦθα κεῖται.
ἐξ ᾧν δὲ γέγραφας
ἔπαινός σοι προσγίνεται·
κατὰ γὰρ Ἰσωκράτην
τὸ τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις
ἐνασχολεῖσθαι ἀρετῆς
μόνης ἐξία μισθὸς
δι' ἀρετῆς, ἔπαινος, καθάπερ
καὶ συνέσιος λέγει. ὀφείλεται σοι

Τὰ φ. 1—6α, 64β, 121—123, 131, 157, 178β—179β, 209β—210β
ἄλλως ἄγραφα.

Μεταξὺ τῶν φ. 209 καὶ 210 ἔχουσιν ἀποσπασθῆ πλεῖστα φύλλα.

Στάχους βυρσίνῃ ἔχουσα ἀπλᾶ ἔντυπα κοσμήματα.

2.

Χαρτ. Διαστ. 0,203×0,15. Αἰὼν XVIII. Φ. 163.

1. (φ. 1β) „Τοῦ μακαρίου Διαδόχου ἐπισκόπου Φωτικῆς
τῆς Ἡπειροῦ τοῦ Ἰλλυρικοῦ. Λόγος ἀσκητι-
κός· κεφ: ρ^{ον}: “Οροι δέκα προλεγόμενοι.“
2. (φ. 2α) Διαδόχου Φωτικῆς „...Κεφάλαια πρακτικὰ γνώ-
σεως καὶ διακρίσεως πνευματικῆς ἑκατὸν...“
3. (φ. 33α) Νικητὰ Στουδίτου τοῦ Στηθαίου: Πρώτη πρακ-
τικῶν κεφαλαίων ἑκατοντάς.

1) Ἴδὲ περὶ αὐτοῦ τὸ μελέτημα τοῦ K. Krumbacher, Κτήτωρ. Ein
lexigraphischer Versuch. Ἐν τοῖς Indogermanischen Forschungen, τόμ. KE' (1909)
σελ. 399 κ. ἔ.

2) = Κωνσταντῖνος. Ἴδὲ καὶ κατωτέρω τὸ ἐν φ. 7α σημεῖωμα τοῦ ἕπ' ἀριθ-
μὸν 3 κώδικος.

3) = Ἱερόπ(αίδος).

4. (φ. 71α) Νικήτα Στουδίτου τοῦ Στηθάτου: Δευτέρα φυσικῶν κεφαλαίων ἑκατοντάς.
 5. (φ. 115β) Νικήτα Στουδίτου τοῦ Στηθάτου: „Τρίτη ἑκατοντάς κεφαλαίων...“

Συνεστάχεται ἐντύπῳ φέροντι τὸν ἐξῆς τίτλον: „Ὁρθόδοξος Διδασκαλία Συγγραφείσα μὲν παρὰ τῆ Μακαριωτάτης καὶ Σοφωτάτης Πατριάρχης τῆς μεγάλης Πόλεως Ἀλεξανδρείας Μελετίς τῆ Πηγᾶ. . . . Νῦν δὲ δεύτερον τύποις ἐκδοθεῖσα ἐπὶ τῆς Θεοφρουρήτου ἡγεμονίας. . . . Γρηγορίου Ἀλεξάνδρου Γλίκα Βοεβόδα. Ἐπιμελεία τῆ. . . . Ἱεροσολύμων Πατριάρχης, Κυρίε Ἐφραίμ' ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τῆ. . . . Κυρίε Γρηγορίου ἤδη ἀρχιερατεύοντος. . . .“

Τὰ φ. 1α, 31—32, 163β ἄγραφα. Τὰ φ. 1—32 εἶναι ἐκ χάριτου λείου. Ἀπὸ δὲ τοῦ φ. 33 ὁ χάριτης εἶναι στυλιπνός καὶ ἡ γραφή ἦτον ἐπιμελήσις καὶ δι' ἄλλης χειρός.

Ἐπὶ τοῦ παραφύλλου τοῦ συνεσταχωμένου τῇ πινακίδι τοῦ περικαλύμματος πρὸς τὸ τέλος τοῦ κώδικος γέγραπται διὰ χειρὸς βαναύσου ἐπιστολή τις ἀνούσιος.

Ἐπὶ τῆς βύρσης τοῦ περικαλύμματος ὑπάρχουσι ἀπλᾶ ἐπιπολαίως ἐντετυπωμένα κοσμήματα. Ἐπορπούτο δὲ ποτε ὁ κώδιξ διὰ θηλυκωτήρων.

3.

Χάριτ. στυλιπνός. Διαστ. 0,205×0,145. Αἰῶν XVIII. Φ. 116.

1. (φ. 2α) Ἀδήλου „Ὅροι γενικὸι περὶ τὰς τῶν προτάσεων ποιότητος καὶ δυνάμεις.“
 2. (φ. 7α) Νικολάου Καββάσιλα „Ἐρμηνεία τῶν ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ τελουμένων...“
 3. (φ. 71α) Ἀδήλου „Περὶ τοῦ θείου βαπτίσματος σύντομος θεωρία.“
 „Αρχ.: Ὅποιον ἐστὶ τὸ θεῖον βάπτισμα, καὶ εἰς τί συντελεῖ; Τὸ θεῖον βάπτισμα ἐστὶν ἐκπλοῖσις. . . .“
 4. (φ. 74α) Ἀδήλου „Ἀπορίαι καὶ λύσεις εὐαγγελικαί“. Κατ' ἐρωταπόκρισιν.
 5. (φ. 87α) Εὐγενίου [Βουλγάρεως] „Ἐπιστολή. . . . πρὸς τοὺς αἰτήσαντας ποῦ αἱ ψυχὰι εὐρίσκονται μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀποβίωσιν.“
 „Αρχ.: Εἶδον τὸ ἐρώτημα ὅπου ἐρωτᾶτε περὶ τῶν ψυχῶν τῶν δικαίων μετὰ τὴν ἐντεῦθεν. . . .“
 Ἐπιστέλλεται μὴν Ἰσνίῳ ἰαψξζω.
 6. (φ. 89β) „Ἐτεραι ἀπορίαι καὶ λύσεις εὐαγγελικαὶ συλλεγεῖσαι παρὰ τινος ἀνωνύμου θείου ἀνδρός.“ Κατ' ἐρωταπόκρισιν.

"*Αρχ.*: 'Ερ.: "Ότου χάριν ἄγγελον καὶ οὐκ ἄνθρωπον ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τῇ παρθένῳ . . .

7. (φ. 105^α) „*Λιθασκαλία, εἴτε κατήχησις πρὸς ἀρχάριον μοναχόν.*“

"*Αρχ.*: 'Εὰν ἴδῃς φαντασίας γυναικῶν . . .

8. (φ. 110^α) *Νικολάου Μαλαξοῦ „Ἐρμηνεῖα περὶ τοῦ τερερέμ, καὶ ἡ ἀπόδειξις παρὰ διαφόρων διδασκάλων, ὅτι καλῶς καὶ εὐλόγως παρὰ τῶν ὀρθοδόξων ψάλλεται ἐν τῇ ἀγία καὶ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ.*“

9. (φ. 111^β) 'Εμμανουὴλ 'Ιερέως καὶ κήρυκος τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Δεκάρχου τοῦ Κρητός: 'Ετέρα ἔρμηνεῖα καὶ ἀπόδειξις περὶ τοῦ τερερέμ.

"*Αρχ.*: *Κανένα πρᾶγμα ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία . . .*

Γέγραπται ὑπὸ δύο χειρῶν.

10. (φ. 112^β) *Σύμμικτα ποικίλα ἐξ ἰατροσοφίου κλ. κλ.*

11. (φ. 116^α) *Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου στίχοι περὶ τῶν γνησιῶν βιβλίων τῆς Θεοπνεύστου Γραφῆς.*

12. (φ. 116^β) *Σημείωμα περὶ τῆς πυργοποιίας.*

Εἶναι ὑπὸ ἄλλης χειρὸς γεγραμμένον ὡς παραπλήρωμα.

Προτάσσεται τῶν ἀνωτέρω κειμένων τοῦ κώδικος (φ. Α καὶ 1^α) ἀπόσπασμα ἐψυχαγωγημένου λόγου καὶ σημείωμα (φ. 10) περὶ τῶν περιστάσεων καθ' ὧς ἐκλανσεν ὁ Ἰησοῦς.

Ἐν φ. 7^α γέγραπται καταλογάδην τὸ ἐξῆς ἐν πιστῷ ἀντιγράφῳ:

*τόν δακτύλοις γράψαντα, τόν κεκτημένον.
τόν ἀναγινώσκοντα μετ' | εὐλαβείας
φύλαττε τές τρεῖς ὧ παναγία: ω
κ' ν' ζ' ν' τ' ν' ς'. | Γραφόμενος.*

Καὶ κατωτέρω δι' ἄλλης χειρὸς: Ἐκ τῆ Κατὰ Ὡποτόν σχολεῖς καὶ τόδε.

Ἐν φ. 112^β ἀναγινώσκομεν, πιστῶς ἐνταῦθα μεταγραφόμενα, τάδε: Ἐν τῇ κατὰ τῶν Θεοφανεί(ων) λαμπρᾷ ἡμέρᾳ το ||||| τῆς διακονίας ἐνεδύθη ἀξιωμα, ἀπὸ Χρῖςς |,αψγς^φ: κατὰ τὸ κα^{ον} χρόνον τῆς ἡλικίας μς.

Τὰ φ. 6^β, 7^β, 70^β, 73, 86, 91^β—104^β, 114—115 ἄγραφα. Τὸ φ. 36 ἠριθμύθη δὲ, 36^α καὶ 36^β.

Ὡς ἐπικάλυμμα τῶν ἐκ χάριτος ναστοῦ πινακίδων τοῦ σταχώματος ἐχρησίμευσε φύλλον περγαμνῆς ἐκ πατερικοῦ βιβλίου γεγραμμένον κατὰ δύο σελίδας τὸν XIII αἰῶνα.

4.

Χάρτ. σιλιπνός. Διαστ. 0,178×0,128. Αιών XVIII. Φ. 199.

Μαθηματάριον.

1. (φ. 1β) Τὸ τέλος λόγου ἀδιαγνώστου μοι τοῦ Γρηγορίου Θεολόγου (;).
2. (φ. 1β) Ἀδήλου „περὶ τῆς πρὸς τὰ θεῖα μὴ συστολῆς αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας“.
Κολοβόν. Τελευτᾶ ἐν φ. 7β καὶ αὐθις ἢ συνέχεια ἀπὸ φ. 197 κ. ἐ. .
3. (φ. 8α) Γρηγορίου Θεολόγου ζήλοι πρὸς Σέλευκον.
Ἐν τέλει, φ. 15α, κατὰ πιστὸν ἀντίγραφον τάδε: ... ἐν τῇ κατὰ δημοιτζάνη | Ἀκαδημίᾳ | αψγ: ὀκτωβρίῃ: Κ̄ʹ.
4. (φ. 17α) Ἀββᾶ Νεΐλου: Νουθεσίαι.
5. (φ. 25α) Φωτίου Κωνσταντινουπόλεως ἐκ τῆς ἐπιστολῆς πρὸς Μιχαὴλ ἄρχοντα Βουλγαρίας τὶ ἐστὶν ἔργον ἄρχοντος.
6. (φ. 59α) Κάτωνος γινῶμαι παραινετικά κατὰ μετάφρασιν Μαξίμου Πλανούδη.
7. (φ. 67α) „Θέματα εἰς τὴν γραμματικὴν τοῦ ἐξ Ἀπορρήτων [Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου]“.
8. (φ. 105α) Θέματα ἑτερα.
9. (φ. 149α) Θέματα εἰς τὰ κεφάλαια τῆς Γραμματικῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου [Μαυροκορδάτου].

Τὰ ὑπ' ἀριθ. 1 καὶ 2 κείμενα εἶναι ἡρμηνευμένα διὰ συνωνύμων.

Τὰ δὲ λοιπὰ φέρουσιν ἀραιωτάτην ψυχαγωγικὴν ἐρμηγείαν.

Τοῦ φ. 16 ἢ τάξις εἶναι μετὰ τὸ φ. 56. Τὰ δὲ φ. 16β, 57—58, 147β—148β, 187—196 ὅλως ἄγραφα.

Τὸ ἐπικάλυμμα τῶν χαρτῶν πινακίδων εἶναι φύλλον περγαμινὸν ἐκ πατερικοῦ βιβλίου, γραφῆς τοῦ XIII αἰῶνος κατὰ δύο σελίδας.

5.

Χάρτ. λεῖος. Διαστ. 0,10×0,155. Αἰὼν XVII. Φ. 125.

Μουσικὸν ἀνθολόγιον.

Ἀκέφαλον καὶ κολοβόν. Ἐν ταῖς φῆαις ὑπάρχουσι διάφορα δοκίμια κονδυλίου καὶ ἀνούσια σημειώματα, ἐξ ὧν τινὰ ἔχουσιν ἀποξεσθῆ. Ἐν φ. 13α, ἐν τῇ κάτω φᾶ, ἀναγινώσκομεν: εγο ω γιανός τερζις.... Ἐν δὲ τῇ ἄνω φᾶ τοῦ φ. 14α: ἡπαρχη καμς Ἰωαννης κυπριώτη | ὁ δ ποιός τὸ ἀφιέρωσα | τῆ κῶρ Ἰωαννης Νίρου

ἀπὸ κώμης σωποτιῶ. Ἐμφότερα τὰ σημειώματα ταῦτα παρέσχον ἐνταῦθα κατὰ πιστὸν τοῦ πρωτοτύπου ἀντίγραφον.

Ὁ κώδιξ κοσμεῖται καὶ δι' ἐπιτίτλων κοσμημάτων. Ἐπὶ τοῦ δέματος τῆς πρὸς τὸ τέλος τοῦ χειρογράφου πινακίδος ἀποτεύπεται σφραγὶς δυσδιάκριτος.

Ἐκ δωρεᾶς τοῦ κ. Θεοδώρου Ἀθανασοπούλου, διδάκτορος τῆς φιλολογίας.

6.

Χάρτ. λεῖος. Διστ. 0,15×0,202. Αἰὼν XVIII. Σελ. 64+718.

[Μανουήλ Μαλαξοῦ;]: Νομοκάνων.

Προτάσσεται ὁ πίναξ τῶν κεφαλαίων ἀναγράφων τὸ δλον νκη' τοιαῦτα. Περιέχονται δὲ πάντα ταῦτα ἐν τῷ κώδικι, εἴ καὶ τινα μετὰ διαφόρων ἐπιγραφῶν ἢ ἐν τῷ πίνακι τῶν περιεχομένων.

Ἐν σ. 1, ἐν τῇ ἀνω καὶ ἔξω φῶ, ὑπάρχουσιν τὰ ἐξῆς διαγεγραμμένα: 1790 Ιανναριῶ 10 ἐγὼ ὁ προηγούμενος τῆς λαύρας — — — — | θών¹⁾ μετοχιάρης ἐδὼ εἰς παλαιὰς πάτρας ἐκτησάμην [τον παρόντα] νόμο[κανο]να διὰ χρημάτων δ' ἡλ: γροσίων 20: δστις δὲ ἀπο|σειε αὐτὸν αὐτόν ἐκ τῆς μονῆς τῆς λαύρας τῆ μορέως εἴη ἀφ[ωρι]|σμένος ἐκ Πατρὸς υἱῶ κ(αί) ἀγίε πνεύματος . . . . κλ. κλ.

Ἐν δὲ τῇ σελ. 717 μετὰ τὸ πέρασ τῶν κειμένων ἀπαντᾷ τὸ ἐξῆς σημείωμα: 1766: μαί": · 11: · ὄρα δεκάτη πρηνό|ἐγινε σιμός μέγας κ(αί) φοβερός εἰς τὴν <κωνστατο> κώνσάντιν ἡπολην ἐγινε φθορὰ μεγάλη ἐχάλασαν | τα τίχυ τῆ κάσρε ἐσκοτὸθηκαν ἀνθρωπι ἀναρῖ|μθητι, ὅπῃ παρα ποτές. ἐπιτα ἰκολῆθι καθιμερ' σιω | ὅ σνμός· ἀνάμεσα μερικὲς εἰμέρες ἐβρεξάν | βροχὲς ταραχόδης ὅπῃ ἐπνηξαν ζόα κ(αί) ἀνθρώπος | εἰς νιανί ζτζαμή. | καγὼ ἐλάχυσος ὁ ἐν Ἱερομονάχοις Ἱωακεῖμ ἔπικλη φοτινώπλος | ἐτιχε να ἰμε προέξῶς εἰς ἕνα χοριὸ τι πόλεος λεγόμενον παχτζεκαοῖ: — Ἐπὶ τοῦ σημειώματος τούτου μεταγενεστέρον χεῖρ ἔχει ἐπιφέρει μεταβολὰς τινὰς εἰς πνεύματα, τόνους καὶ τύπους.

Ἐν σ. 717 ἀναγινώσκομεν διαγεγραμμένον: ἐτῆτος ὁ νόμοκάνωνας, Ἰπαρχυ εμοῦ τῷ ἐνη ερομονάχοις, Ἱωακεῖμ | ἐπόικλη φοτινος', καὶ ὁς ἦθελε τὴ ἀποξενόσι ναέχυ τὴν κατάραν | τῆς ἀγίας κ(αί) Ὁμοσῖῶ τριάδος τὴν κατάραν τῆς παναγίας κ(αί) πάντων | τον ἀγί(ων) ἀμήν: —

Κ' ἐπεται ἡ μονοκονδυλιά: . . . Ἱωακεῖμ ὁ Ἱερομονᾶχοις.

Μεθ' ὃ διαγεγραμμένον ἐρημητικῶς σημείωμα περὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει θεομηριῶν τοῦ 1766 καὶ κατωτέρω, ἐπίσης διαγεγραμμένον: ὁ ἐν

1) = /ἐλ/θών

ιερομονάχοις Ἰωακείμ εκ πελοπονίσῃ· εκ κόμης | παλεᾶς
 πατρᾶς... και νεξερες μαχαλε(;) κελανος(;) | [ἐφ]ημέριος
 πέλων εις μπαχτζέ τζοῦ ἄγιος νικὸλαος βλεξερω. Τὰ πρὸς
 τὸ τέλος τοῦ σημειώματος τούτου δι' ἄλλον μέλανος ἀμανροτέρου γεγραμ-
 μένα. — Εἰρήσθω δι τὰ προπαρατεθέντα σημειώματα τῶν σελ. 1 καὶ 717
 εἶναι κατὰ πιστὰ ἀντίγραφα ἐκ τῶν πρωτοτύπων ἀντιγεγραμμένα.

Ἐν σ. 64 ἀναγράφεται μεταγενέστερός τις κτήτωρ τοῦ κώδικος: Γεώρ-
 γιος Παππανελόπουλος.

Ὁ προτασσόμενος πίναξ τῶν κεφαλαίων ἔχει ἰδίαν τῶν σελίδων ἀρίθ-
 μῃσιν (1—64) ἐν τῇ ἄνω ῥα. Τοῦ δὲ κειμένου οἱ ἀριθμοὶ τῆς σελιδώσεως
 γράφονται ἐν τῇ κάτω ῥα. Ἀπὸ σ. 556 ὑπάρχει παλαιότερα καὶ νεωτέρα
 ἀρίθμῃσι, ἐξ ὧν ἡ πρώτη εἶναι διαγεγραμμένη.

· Στάχσις βυρσίνη μετ' ἐντόπων τινῶν κοσμημάτων.

Περιήλθεν εἰς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος βιβλιοθήκην ἐκ δωρεᾶς τοῦ κ. Σπηλ.
 Ἀρβανίτου, ἱατροῦ.

Ἐν Σοπωτῷ τῇ 24 Ἀγούστου 1904.

Ἐν Βερολίῳ τῇ 7 Μαΐου 1912.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ.

ΚΡΙΤΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΑ ΕΙΣ ΒΥΖΑΝ- ΤΙΑΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ.

Α'. Εἰς τὰ Εὐχολόγια.

Ἐν τῇ ἐκδόσει τούτων ὑπὸ Α. Dmitrijevskij (ἐν Κιέβῳ 1901)
 σ. 358 κεῖται „Τοῖς λαληθεῖσι κακῶς καὶ ἀσεβῶς παρὰ τοῦ
 χρηματίσαντος μητροπολίτου Κερκύρας Κωνσταντίνου
 τούτου Βουλγαρίας, τοῖς καὶ παρ' αὐτοῦ ἀναθεματι-
 σθεῖσιν...“ Πλήν γρ.: Κωνσταντίνου τοῦ τοῦ Βουλγαρίας.
 Πῶς δέον νὰ ἐρμηνευθῇ ἡ φράσις αὕτη ἰδὲ τὴν μονογραφίαν Εὐσταθίου
 τοῦ Βουλισμᾶ, ἀρχιεπισκόπου Κερκύρας, „Κωνσταντῖνος ὁ Βουλγαρίας
 καὶ Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Νικαίας μητροπολίται Κερκύρας κατὰ τὴν ΙΒ' ἑκα-
 τονταετηρίδα. Ἐν Κερκύρᾳ... ΑἰΩΠΗ' (Εἰς 8ον, σ. ἡριθμημένοι 16). —
 Πρβλ. καὶ Vasilievskij ἐν Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς (= Viz. Vremennik)
 τόμ. Α' (1894), σ. 60 κ. ἐ. καὶ L. Petit ἀτόθι, τόμ. ΙΑ' (1904) σ. 489,
 ἐν ὑποσημείωσει.

Β'. Εἰς τὸν Βίον καὶ πολιτείαν Νίκωνος τοῦ Μετανοεῖτε.

Σπ. Π. Ἀμπρου, Νέος Ἑλληνομνήμων, τόμ. Γ' (1906) σελ. 189,
 στίχ. 4—16 κεῖται: „Ἐτερος δὲ τις ἀνήρ... ὄφιν δεινὸν καὶ